

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bhar.I.641/2011/4.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. év október hó 4. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A hivatali visszaélés büntette miatt **a terheltek** ellen folyamatban lévő büntető ügyben a vádlottak és a védő által bejelentett másodfellebbezést elbírálva a Debreceni Ítéltábla Bf.III.807/2010/3. számú ítéletét helybenhagyja.

I n d o k o l á s

A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a 2010. október 6-án kelt 8.B.608/2009/28. számú ítéletével az I. rendű és a II. rendű vádlottakat 2 rendbeli hivatali visszaélés büntettének vádja alól felmentette, és megállapította, hogy a felmerült bűnügyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen a felmentés miatt a vádlottak bűnösségének megállapítását célzó ügyészi fellebbezést elbírálva a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2011. március 3. napján kelt Bf.III.807/2010/3. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a vádlottakat mint társtetteseket bűnösnek mondta ki 2 rendbeli, a Btk. 225. §-ában meghatározott hivatali visszaélés büntettében; emiatt mindkét vádlottat megrovásban részesítette, továbbá kötelezte őket 24.888-24.887 forint bűnügyi költség megfizetésére.

A másodfokú bíróság ítélete ellen a vádlottak és a védőjük jelentett be fellebbezést a bűnösség téves megállapítása miatt, mindkét vádlott felmentése érdekében.

Az írásban is indokolt és a Legfelsőbb Bíróság nyilvános ülésén is

fenntartott fellebbezés szerint a Debreceni Ítéltábla önkényesen, részben iratellenesen – a bizonyítékok felülmérlegelésével – egészítette ki a tényállást, amelynek alapján a vádlottak bűnösségét megállapította. Kifogásolta a másodfokú ítélettel végrehajtott azt a tényállás-kiegészítést, miszerint a vádlottak tudatában voltak annak, hogy MZ. eljárása jogszerűnek minősül, továbbá azt is, miszerint mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásából azt a megállapítást, hogy a feljelentés, aminek megtételéről a vádlottak nem tudták MZ-t lebeszélni, „jogszabálysértő intézkedés”. Ez utóbbival kapcsolatban ugyanis az első fokú bíróság ítéleti tényállása volt a helyes, mert a felvett bizonyítás alapján azt állapította meg, hogy a közterület-felügyelő eljárása a két üzemtartóval szembeni azonnali feljelentés alkalmazása vonatkozásában teljesen indokolatlan és jogszabályellenes volt.

Kifogásolta végezetül a fellebbezés azt is, hogy a másodfokú bíróság „hitelesnek fogadta el” a közterület-felügyelő által a vádlottak tudta nélkül készült hangfelvétel anyagát, jöllehet a bevont szakértő nem zárta ki egyértelműen, hogy ez a hanganyag nincs megvágva, ezért azt egyértelmű bizonyítékként nem lehetett volna felhasználni.

Mindezekre tekintettel a fellebbezés arra alapozta a bűnösség megállapítását illetően az anyagi jogszabálysértést, hogy a vádlottak a közterület-felügyelővel való beszélgetés során nem valósítottak meg olyan magatartást, amit „társadalmilag helyteleníthető rosszálló kihasználtsággként lehetne felfogni”. A hivatali visszaélésre irányuló szándékot az I. rendű terhelt részéről kizárja, hogy míg a megbüntetett két gépjármű-üzemtartót nem is ismerte, az alárendeltségébe nem tartozó közterület-felügyelőt csak a közvetlen felettese kérésére hívta be a beszélgetésre.

A II.r. vádlott tekintetében pedig az volt az álláspontja, hogy ő nem ismervén az adott helyzetre vonatkozó jogszabályi környezetet, a jogszabályi kereteken belül próbált tájékozódni arról, milyen lehetőségek vannak a helyzet jogszerű és méltányos megoldására.

A legfőbb ügyész az írásbeli nyilatkozatában (BF.1230/2011.) – amelyet képviselője a nyilvános ülésen is fenntartott – a másodfellebbezést nem tartotta alaposnak, és a Debreceni Ítéltábla másodfokú ítéletének helybenhagyását indítványozta. Arra utalt, hogy a vádlottak annak a feljelentésnek a visszavonására kívánták rábírní a közterület-felügyelőt, amelyet ők maguk is jogszerű eljárásban tett intézkedésnek tartottak. E magatartásukkal, visszaélve a hivatali helyzetükkel, a

szabálysértést elkövetőket jogtalan előnyben kívánták részesíteni.

.-.-.-

Miután a bűnösség kérdésében az ügyben eljáró első és másodfokú bíróság eltérően foglalt állást, a Legfelsőbb Bíróság azt állapította meg, hogy a Be. 386. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerint a másodfellebbezésnek helye volt, következésképpen a fellebbezéssel támadott másodfokú ítéletet és az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárást a Be. 387. § (1) bekezdésében írt terjedelemben bírálta felül. A felülbírálat során nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelyet a harmadfokú eljárásban kellett kiküszöbölni, továbbá a Be. 399. §-ának (1)-(4) bekezdésében felsorolt olyan eljárási szabálysértést sem, amely miatt a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére és a másod-illetőleg az első fokú bíróság új eljárásra utasítására kerülhetett volna sor.

Az ügyben első fokon eljáró Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a vádlottak cselekményét illetően feltárta mindazokat a bizonyítékokat, amelyek a helyes tényállás megállapítását lehetővé tették. A feltárt bizonyítékok helyes és indokolt értékelésével lényegileg az iratok tartalmával összhangban álló, megalapozott tényállást állapított meg az ítéletében. Ez a tényállás az iratok tartalma alapján kis terjedelemben szorult a másodfokú bíróság részéről - a lényegét nem érintő - helyesbítésre. A másodfokú bíróság által helyesbített tényállás a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint minden tekintetben megalapozott, így a harmadfokú felülbírálat alapját képezheti.

A védelmi fellebbezések az ítéleti tényállás megalapozottságát elsősorban a bizonyítékok mérlegelésén keresztül támadták, jóllehet a bizonyítékok felülmérlegelésére a harmadfokú eljárásban sem kerülhet sor. Elkerülte a védelem figyelmét, hogy ítéletével a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletéhez képest az ügy érdemi eldöntése szempontjából lényeges tényeket nem változtatta meg, csupán a nyomozati iratok adatainak - másodfokú ítéletben tüzetesen megjelölt felhívásával - pontosította, helyesbítette azokat. Ez az eljárása a Be. 352. § (1) bekezdésének a) pontjára tekintettel alappal nem kifogásolható. A bűnösség kérdésében az eltérő döntése tehát nem eltérő tényálláson, hanem a tények eltérő jogi értékelésén alapult.

Utal ebben a körben a Legfelsőbb Bíróság arra az ellentmondásra is, hogy a védelem által minden tekintetben megalapozottnak tekintett első fokú ítélet is elfogadta hiteles bizonyítékként azt a

hangfelvételt, amelyet MZ 2008. szeptember 29-én történt beszélgetésről rögzített. A hangfelvétel bizonyítékok köréből történő kirekesztésére nincs elégséges indok.

Nem alapos a védelemnek a tényállást ért az a kifogása sem, hogy alap nélkül történt az első fokú ítélet 4. oldalának harmadik bekezdésében a „mint jogszabálysértő intézkedést” közbeékelte mondatrész mellőzése a másodfokú bíróság részéről. A mellőzéssel nem érintett ténymegállapítás lényege az, hogy a vádlottak úgy látták, nem tudják meggyőzni a közterület-felügyelőt arról, hogy ne tegye meg a két gépjármű üzemmentartóval szemben a feljelentést, ezért nem tettek további lépéseket az ügyben. Ehhez képest az a kérdés, hogy a feljelentések, amelyek mellőzésére kívánták buzdítani a közterület-felügyelőt, jogszabálysértő intézkedésnek minősíthetők vagy sem, nem ténykérdés, hanem jogi megítélés körébe tartozó kérdés. Következésképpen nem foghat helyt az az érvelés, hogy ennek a ténynek a mellőzése az ítéletből az első fokú bíróság bizonyíték-értékelő tevékenységének a felülmérlegelésével történt.

A harmadfokú eljárásban is irányadó, megalapozott tényállást tekintve nem tévedett az ítélőtábla, amikor a vádlottak bűnösségét hivatali visszaélés büntetében megállapította.

A Btk. 225. §-ában meghatározott büntett akkor valósul meg, ha a hivatalos személy részéről tanúsított tényállásszerű elkövetési magatartás - hivatali kötelesség megszegése, hatáskör túllépése, hivatali helyzettel egyéb visszaélés - célja az, hogy valakinek jogtalan előnyt jelentsen, vagy jogtalan hátrányt okozzon. Amennyiben erre a célra a tényállásból nem lehet következtetést vonni, az egyébként tényállásszerű magatartás csupán fegyelmi vétség.

Ebből következően az ügyben az vizsgálandó, hogy

- megállapítható-e a vádlottak kötelességszerű eljárásának valamilyen módon való megsértése;
- és ha ez megállapítható, annak mi volt a célja.

Nem kétséges, a közterület-felügyelő e minőségében önálló hatósági jogkört gyakorol. Ez következik az 1999. évi LXIII. tv. [a továbbiakban: Köf.tv.] 1. §-a (5) bekezdésének, 8. §-a (1) bekezdésének, 23. §-a (1) bekezdésének tartalmilag azonos rendelkezéseiből. Eszerint a felügyelő a törvényben meghatározott feladatkörében eljárva jogosult és köteles a közterületen ellenőrizni a jogszabályban előírt kötelezettségek megtartását,

jogszabálysértés esetén eljárást kezdeményezni, vagy a törvényben meghatározott intézkedést megtenni.

A közterület-felügyelők intézkedési jogát részleteiben szabályozó 43/1999.(XI.26.) BM. számú rendelet 8. §-a szerint a felügyelő szabálysértés észlelése esetén az eljárás alá vont ismert személy adatainak feltüntetésével feljelentést tehet, ha a szabálysértés miatt helyszíni bírság nem szabható ki, továbbá ha a cél helyszíni bírsággal nem érhető el, valamint ha az eljárás alá vont a szabálysértés elkövetését nem ismeri el, illetve a kiszabott helyszíni bírság megfizetéséhez a felajánlott postai befizető lap átvételét megtagadja.

Ezek a rendelkezések arra utalnak, hogy a közterület-felügyelő feladatai ellátása során széles körű mérlegelési jog illeti. Mérlegelési jogának törvényi korlátja, hogy több lehetséges intézkedés közül azt kell választania, amely az intézkedéssel érintettre a legkevesebb korlátozással jár [Köf.tv. 8. § (3) bek.], továbbá intézkedése nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával [Köf.tv. 8. § (2) bek.].

Az önálló hatósági jogkörből következik: ezeknek a mérlegelési jog gyakorlását meghatározó szabályoknak az esetleges sérelme esetén sincs lehetőség arra, hogy a felügyelő eljárását vagy intézkedését az arra nem jogosult hivatalos személy a jogszabályban megállapított jogorvoslati rend vagy panaszjog figyelmen kívül hagyásával - tehát jogellenesen - befolyásolja. A Köf.tv. 23. § (2) és (3) bekezdése értelmében ugyanis a felügyelői intézkedések miatti jogorvoslatra - az intézkedés természetétől függően - a közigazgatási hatósági eljárás, illetőleg a szabálysértési eljárás szabályai az irányadók. Ha pedig a felügyelői intézkedést követően ilyen eljárás nem indul, az intézkedéssel szemben panasznak van helye, amelynek elbírálása rendőrségi hatáskörbe tartozik.

Az irányadó tényállás szerint a hatáskörében eljáró közterület-felügyelő a megállási tilalmat jelző tábla figyelmen kívül hagyásával parkoló három jármű vezetőjével (üzembentartójával) szemben a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértésének szabálysértése miatt feljelentést helyezett kilátásba. Az, hogy az adott körülmények között a tényállásban írt személygépkocsik vezetőjével szemben a fenti szabálysértés miatt egyszerű figyelemfelhívás, mint a szabálysértési törvényben nem szabályozott intézkedés, vagy esetleg helyszíni bírsággal lett volna indokolt, tehát a szabálysértési feljelentés kilátásba helyezésével a Köf.tv. 8. § (2), (3) bekezdésében írt „arányossági követelmény” sérült, csak az intézkedéssel érintett gépkocsivezetők részéről a

szabálysértési eljárásban, illetőleg a panaszjog gyakorlása keretében lett volna vizsgálható. Az I. r. és a II. r. vádlott a törvény szerint nem volt feljogosítva arra, hogy a felügyelő mérlegelési jogának gyakorlása körében hozandó intézkedésébe (feljelentés) bármilyen módon beavatkozzék, akár azon az alapon, hogy megítélése szerint a feljelentés megtétele a már hivatkozott törvényben írt arányossági követelmény sérelmével jár.

A tényállásból egyértelmű: a vádlottak beavatkozása a felügyelő hatósági intézkedésébe a vendégként tartózkodó két gépkocsivezető érdekében történt. A következetes ítélkezési gyakorlat a hivatali helyzettel egyéb módon visszaélésnek értékeli az olyan magatartásokat, amikor az elkövető a hivatali pozícióját felhasználva igyekszik ismerőse javára az eljárást befolyásolni, tehát a hivatali helyzetéből adódó kapcsolatait személyes célra használja fel [BH 1999/245.sz.; 2002/472.sz.]. Mindezt figyelembe véve egyértelmű, hogy a vádlottak a tényállásban rögzített beavatkozásaikkal a hivatali helyzetükkel „egyébként” visszaéltek.

Általánosságban leszögezhető, hogy a Btk. 225. §-ában meghatározott elkövetési magatartások – így a hivatali helyzettel való egyéb visszaélés – útján biztosított vagy biztosítani kívánt előny rendszerint „jogtalan”, mert annak élvezője ahhoz nem a szabályszerű eljárási rend eredményeként, hanem azt kikerülve, kötelesség-sértés útján jut vagy juthat hozzá. Az előny jogtalansága tehát magából a hivatali kötelességszegésből fakad.

Az elbírálendő ügyben azonban ennél többről van szó.

A tényállás szerint az I.r. vádlott a közlekedési szabálysértések elkövetését követő néhány óra múltán arra kívánta rávenni a közterület felügyelőt, hogy vonja vissza az alkalmazott joghátrányt, azaz ne tegyen feljelentést a szabálysértések miatt a két gépjárművezetővel szemben. Lényegében ez történt 2008. szeptember 29-én is a polgármesteri hivatalban, amikor az I.r. vádlott a II. r. vádlott egyetértő verbális támogatásával azt kívánta elérni, hogy „más módon mentesítse” az érintett két járművezetőt a szabálytalan parkolás jogkövetkezménye – a feljelentés megtételével elindult szabálysértési eljárás – alól. Nem kétséges, ezeknek a kötelesség-sértő beavatkozásoknak az volt a célja, hogy az érintett gépkocsivezetők kedvezőbb jogi helyzetbe kerüljenek, mentesüljenek a szabálysértési felelősségre vonás alól, azaz jogtalan előnyt élvezzenek.

Mindebből az következik: a vádlottak a tényállásban írt beavatkozásaikkal a Btk. 225. §-ában írt törvényi tényállást maradéktalanul kimerítették.

Nem foghat helyt a védelem részéről az a perbeli hivatkozás sem, miszerint a vádlottak nem kívánták, hogy a szóban lévő gépjárművezetők a szabálysértésük elkövetésének mindennemű következményei alól mentesüljenek, pusztán azt kívánták elérni, hogy velük szemben a szabálysértés súlyával arányos helyszíni bírság kerüljön kiszabásra. Ezt a hivatkozást egyfelől az irányadó tényállás nem támasztja alá (a tényállás szerint a hivatalát már be nem töltő jegyző részéről hangzott el ilyen kérés), másfelől az utólagos helyszíni bírságolásra nincs jogi lehetőség. A helyszíni bírságot a szabálysértés tetten ért elkövetőjével szemben lehet kiszabni [Szabs.tv. 134. § (1) bek.]. Ebből logikusan az következik, helyszíni bírságolásra egyéb feltételek teljesülése esetén is csak a tettenéréskor és a szabálysértés helyszínén kerülhet sor, utóbb erre már nincs lehetőség. Így van ez a gépjárművel elkövetett szabálysértés elkövetőjének távollétében is, hiszen ekkor a már a helyszínen kiszabott bírság-összeget tartalmazó készpénz-átutalási megbízást kell utóbb az üzemben tartónak megküldeni (Szabs.tv. 136. §). Amennyiben tehát az I.r. vádlott, illetőleg a vádlottak részéről ilyen tartalmú kérés lenne igazolt, úgy az a közterület-felügyelő köteleességszegésre történő olyan felhívásával lenne egyenértékű, amelynek célja jogtalan előnyszerzés. Tehát ez a magatartás is a hivatali visszaélés törvényi tényállásába illeszkedik.

A bűnösség törvényes megállapítása mellett a másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla helyesen ítélte meg a vádlotti cselekmény társadalomra veszélyességének az elbíráláskor mutatkozó súlyát is, amikor a Btk. 71. §-ának (1) bekezdése alapján mindkét vádlottal szemben megrovást alkalmazott. Kétségtelen, a cselekményben a II. r. vádlott felelőssége az I. r. vádlott cselekményéhez viszonyítottan mind tárgyi értelemben, mind az alanyi bűnösség fokát illetően lényegesen kisebb. Ennek azonban a büntetőjogi következményekre érdemi kihatása nem lehet, tekintve, hogy a megrovásnál enyhébb büntetőjogi következmény fogalmilag nem lehetséges.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a Be. 397. §-a alapján a másodfellebbezéseket alaptalannak tartva, a Debreceni Ítéltábla másodfokú ítéletét helybenhagyta.

Budapest, 2011. október 4.

*Dr. Mészár Róza s.k. a tanács elnöke, Dr. Belegi József s.k. előadó
bíró, Dr. Szabó Péter s.k. bíró*

*A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.III.807/2010/3.
számú ítélete az I. és a II. rendű vádlott tekintetében a
Legfelsőbb Bíróság Bhar.I.641/2011/4. számú végzése folytán a mai
napon jogerőre emelkedett és végrehajtható.*

Budapest, 2011.október 4.

*Dr. Mészár Róza s.k.
a tanács elnöke*

A kiadmány hitelül:

AIné írnok